

Varga Attila alezredes

A KÖZVETLEN LÉGI TÁMOGATÁS ÚJ KONCEPCIÓJA (ÖSSZEFÜGGÉSEK)

Az 1991-es esztendő forradalmi változásokat hozott a globális és az európai biztonság területén. Megszűnt a Varsói Szerződés, felbomlott a Szovjetunió, s ezzel együtt véget ért a hidegháború több mint négy évtizedes korszaka. Új, reményteljes korszak kezdődött az európai népek életében, amelyet leginkább a közép- és kelet-európai államokban végbemenő társadalmi és gazdasági változások; a demokratikus társadalmi rend és törvénykezés kiépítésére, valamint az emberi jogok tiszteletben tartására és a piacgazdaság kialakítására irányuló törekvés jellemzett. Teljesen megváltoztak az Európa biztonságát veszélyeztető kihívások. Erről így nyilatkoztak a NATO-vezetők Rómában, az 1991 novemberében elfogadott stratégiai koncepcióban¹: „...A NATO biztonságát érintő kihívások és kockázatok napjainkban természetüket illetően eltérőek a múltban meglévőktől. Az egyidejű általános méretű támadás veszélye a NATO valamennyi európai frontján valóban megszűnt és így az nem is képezi többé a szövetséges stratégia kiindulópontját...” Megkezdődött a biztonságot érintő kihívások és kockázatok feltárása és tanulmányozása mind a NATO, mind az egyes tagállamok és tagságra törekvő államok szakértői részéről. Megállapították, hogy ezek a kihívások és kockázatok a korábbiaktól jellegükben eltérőek és többirányúak, ami nehezíti felismerésüket és kezelésüket.

KIHÍVÁSOK, KOCKÁZATOK, FENYEGETÉSEK

A fegyveres erők felkészítése ezeknek a kihívásoknak és kockázatoknak az elhárítására és kivédésére új elveket, új módszereket és eszközöket követel. A XXI. századba lépő emberiség jelentős, esetenként forradalminak nevezhető változások tanúja és alanya úgy a politika és a gazdaság, mint a társadalmi élet más fontos területein, ideértve a biztonság egyént és társadalmat érintő kihívásait is, különösen a világ különböző térségeiben dúló háborúkat és fegyveres konfliktusokat. A bipoláris – és könnyen ellenőrizhető – veszélyeket felváltották a hirtelen felszínre törő, nehezen prognosztizálható és nehezen kezelhető regionális és helyi konfliktusok. Gondoljunk csak a délszláv és az északír válságra, a baltikumi, a grúziai és a csecsenföldi fegyveres összecsapásokra. Ezek mellett nem hagyhatók figyelmen kívül azok az Európán kívül zajló vagy lappangó konfliktusok sem, amelyek a Közel-Kelet, a Távol-Kelet, Latin-Amerika és Afrika számos országát és nemzetét, nemzetiségét érintik. Az új évezred első századában várható biztonsági kihívások, fegyveres konfliktusok és háborúk prognosztizálása már az 1990-es években megkezdődött mind az egyes államok, mind a katonapolitikai szövetségek szakértői,

¹ Az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének stratégiai koncepciója, 8. cikk, Róma, 1991. november 7-8.

valamint a biztonsággal foglalkozó nemzetközi tekintélyek részéről. Ezek a prognózisok hosszas viták és elemzések után az államok és szövetségek hivatalos dokumentumaiban úgy jelentek meg, mint amelyek kezelésére, elhárítására vagy kivédésére az adott államnak vagy szövetségnek fel kell készülnie. Az államok és szövetségek felelős vezetői nem elégedtek meg az egyszeri ténymegállapítással és annak hivatalos okmányban való közzétételével, hanem következetesen figyelemmel kísérték az egyes kihívások és konfliktusok, valamint háborúk folyamatát, alakulását, és abból következtetéseket vontak le, s ezekből eredően pedig újabb feladatokat határoztak meg a polgári és a katonai szféra számára.

HADVISELÉS A 21. SZÁZADBAN – A MODERN HADERŐ²

Ma a világban egymás mellett léteznek premodern, modern és posztmodern társadalmak, amelyek viszonya a konfliktusok megoldásához és a hadviseléshez gyökeresen eltér. A premodern társadalmakban a konfliktusok megoldásának alapvető legitim eszköze az erő alkalmazása, míg ezekben a társadalmakban a kompromisszum csak a gyengeség jeleként értékelődik és minden megállapodás csupán időleges, amely a konfliktust nem az egyik fél teljes megelégedésére és a másik fél vereségével zárja le. Ugyanakkor a modern és még inkább a posztmodern társadalmakban – a társadalmakon belül és társadalmak között egyaránt – a konfliktusok megoldásának alapvető eszköze a kompromisszum- és konszenzus-keresés, a tárgyalás, és a megállapodások rendszerint egyik felet sem elégitik ki teljes mértékben, de mindkét fél többnyire elégedett azzal, hogy megállapodtak, megoldották a konfliktust és nem csak erőgyűjtésre használja fel a tárgyalásos megoldás kínálta szünetet. Ebből következik, hogy ezek az eltérő minőségű társadalmak nem igazán képesek kommunikálni egymással, ugyanazokat a tényeket eltérően értelmezik és a létrejövő megállapodások legjobb esetben is csak ideiglenesek. Maga a hadviselés is tükrözi ezeket a különbségeket. A XXI. században a szemben álló felek között óriási különbségek lehetnek nemcsak civilizációs tekintetben és a társadalmi fejlettség szintjét tekintve, hanem a hadviselésben alkalmazott elvek, eljárások, fegyverzetek, a háború alapvető szabályainak tekintetében is. Ráadásul ezek az eltérések nem is mindig szimmetrikusak, azaz a premodern társadalmak elveit alkalmazó erők rendelkezhetnek a posztmodern társadalmak fegyvereivel is. Ez hihetetlen veszélyeket hordoz magában. A történelem korábbi időszakaiban ugyanis azok a társadalmak és hadseregek, amelyek a premodern viszonyoknak megfelelően viszonyultak az emberi élet értékéhez, és ennek megfelelően teljesen gátlástalanul alkalmazták a rendelkezésükre álló haditechnikát, a technika akkori fejlettségéből adódóan csak igen korlátozott pusztítást voltak képesek elérni. Ma ez nem így van: az emberi életet semmibe vevő kultúrákhoz tartozó erők is rendelkezhetnek az emberiség megsemmisítésére alkalmas fegyverekkel, és saját eljárásaik és elveik alapján semmi ok nincs annak feltételezésére, hogy azokat ne alkalmazzák, ha rendelkezésükre állna és azt érdekeik úgy kívánják. Ennek megfelelően *a posztmodern országok hadseregeinek minden lehetséges háborúfajta megvívására készen kell állniuk*, hiszen sose tudhatjuk,

² Dr. DEÁK, János: Napjaink és a jövő háborúja, HADTUDOMÁNY-HADÜGY, 2005/1.

hogyan az ellenség milyen harcmódot fog alkalmazni. Ez, természetesen, nem azt jelenti, hogy nekünk mindig pontosan ugyanolyan erők és eljárások alkalmazásával kell válaszolnunk, mint amit az ellenség alkalmaz, de azt igen, hogy *rendelkeznünk kell mindenfajta kihívásra adandó válasszal, beleértve a háború megvívásához szükséges erőket, fegyverzeteket, felszerelést, kiképzést és eljárásokat is*. Ez hihetetlen rugalmasságot követel mind a politikusoktól, mind pedig a katonáktól. A politikai vezetésnek tudomásul kell vennie, hogy számos – korábban axiómának tekintett – elvet felül kell vizsgálni és eközben fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a védekezés jegyében ne sérüljenek súlyosan alapvető szabadságjogaink.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEMZETI KATONAI STRATÉGIÁJA³

A világ és a nemzetközi erőviszonyrendszer alapvető változáson megy keresztül. A globalizáció hat a társadalom minden területére, a biztonság fogalma átfogóbb értelmezést kap. Egyre inkább elválaszthatatlan egymástól közvetlen környezetünk, a régió, a kontinens és a távolabbi térségek biztonsága és stabilitása. A kollektív védelemlapja, a transzatlanti biztonság elsődleges szervezete az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO). Kulcsfontosságú gazdasági és politikai szereplő az Európai Unió (EU) is, amely katonai és polgári válságkezelő képességével ugyancsak hozzájárul a nemzetközi biztonsági környezet alakításához. Az EU külpolitikájának és biztonságpolitikájának fontos eleme a szilárd transzatlanti kapcsolat. A Magyar Köztársaság biztonsági helyzete stabil, hazánk tagja a NATO-nak és az EU-nak is. A Magyar Köztársaságot belátható időn belül hagyományos jellegű fegyveres támadás veszélye nem fenyegeti, annak bekövetkezése hosszabb távon is alacsony valószínűségű. A NATO és az EU bővítésével a szomszéd országok többsége vagy az egyik, vagy mindkét szervezet tagállamává vált. A bővítésből még kimaradt szomszéd államok többsége is kifejezte csatlakozási szándékát az euro-atlanti szervezetekhez, ami tovább erősíti a régió biztonságát. A Magyar Köztársaság biztonságát azonban globális, regionális és a közvetlen környezetből származó fenyegetések, kockázatok és kihívások befolyásolhatják, amelyek akár egymást erősítve, egyidejűleg is megjelenhetnek. A hazánkhoz közeli térségek biztonsági helyzete viszonylag stabil. Ugyanakkor közvetlen közelünkben a Nyugat-Balkánon továbbra is jelen vannak az országokon belüli feszültségek, az országok közötti területi viták, nemzeti, etnikai, kisebbségi, vallási és gazdasági ellentétek, és növekszik a nem állami szervezetek biztonságra gyakorolt befolyása. Közvetlen környezetünkben kialakulhatnak olyan előre jelezhető válságok, konfliktusok, amelyeknek nem célja a magyar állam szuverenitásának, területi integritásának fenyegetése, azonban a határokhöz közeli cselekmények hazánk biztonságát is érinthetik. A Nyugat-Balkán egyes országainak stabilizációja továbbra is igényli a nemzetközi válságkezelő erők jelenlétét és támogatását. A Magyar Köztársaság biztonságát a földrajzilag távolabb eső válságok közvetlenül is befolyásolják. A globalizáció hatásaként növekszik az országok kölcsönös függősége, biztonságukat és stabilitásukat is

³ 1009/2009. (I. 30.) Korm. határozat

egyre erősebben befolyásolja a világ más részeinek stabilitása, vagy annak hiánya. A válságokkal terhelt régiókban igen rövid előrejelzési idővel törhetnek ki az országokon belüli és országok közötti fegyveres konfliktusok. A konfliktusok megoldása a nemzetközi közösség közreműködését igényelheti, ezért a katonai erő várható alkalmazásának mind kevésbé szab korlátot a földrajzi távolság. A globális biztonságot befolyásoló tényezők közül a Magyar Köztársaság biztonságára potenciális fenyegetést jelent a nemzetközi terrorizmus. Terrortámadások végrehajtása elsősorban a Magyar Honvédség válságkörzetekben szolgálatot teljesítő erői ellen valószínű. A nemzetközi terrorizmus figyelemfelkeltő és létezését demonstráló törekvése következtében ugyanakkor növekedhet egyes hazai objektumok, valamint az országba települt NATO- és EU-létesítmények, szervezetek potenciális fenyegetettsége is. A Magyar Köztársaság biztonságára potenciális fenyegetést jelent a tömegpusztító fegyverek, valamint a célba juttatásukhoz szükséges eszközök és technológiák ellenőrizetlen terjedése is, különösen azoknak a terrorista szervezetek általi megszerzése és lehetséges alkalmazása. Katonai eszközöket is igényelhet azoknak a válságoknak a kezelése, amelyek alapja az energiához és a stratégiai nyersanyagokhoz történő akadálytalan hozzáférés biztosítása, a kábítószerterjedése, a klímaváltozás, a világ egyes régióinak túlnépesedése, a politikai és a vallási szélsőségek terjedése.

MŰVELETI TAPASZTALATOK

Irak

Az iraki hadműveletek során a szövetséges légierőt rendkívül sikeresen alkalmazták vezetés-irányítás megbénításában, a csapatok manőverező képességének megakadályozásában, a Köztársasági Gárda erőinek megsemmisítésében és a városi harcokhoz nyújtott tűztámogatásban⁴.

1. A koalíciós légierő 36 275 bevetést, 14 050 légicsapást hajtott végre, 270 kutatási-mentési feladatban vett részt, 7 525 légi utántöltésre került sor.
2. Jelentősen javították levegő-föld fegyverek képességét (a homokvihar nem jelentett zavaró tényezőt), a precíziós csapásmérés eszközeiként kiválóan vizsgáztak a B-1, B-2, B-52, F-15 repülőgéptípusok.
3. Súlyos problémák merültek fel a Patriot rakéták ellenség-barát felismerő rendszerével – előfordult, hogy az amerikai pilóta észlelte a bemérést és tüzet nyitott a Patriot ütegre. Ennek megfelelően a jövőben kiemelt feladatot képez a barát-ellenség felismerő rendszer fejlesztése.
4. Az iraki légvédelem semlegesítését nagymértékben segítette az Öböl-háborút követő repülés tilalmi zónák kijelölése. A feladatot 45 repülőgép és 1 400 fő oldotta meg. Az iraki légvédelem hatékonyságát nagymértékben rontotta, hogy a tilalmi zónában a szövetséges erők szinte naponta

⁴ KIS-BENEDEK, József: Az iraki háború tanulságai, Bólyai Szemle, 2003. XII. évfolyam 3. szám

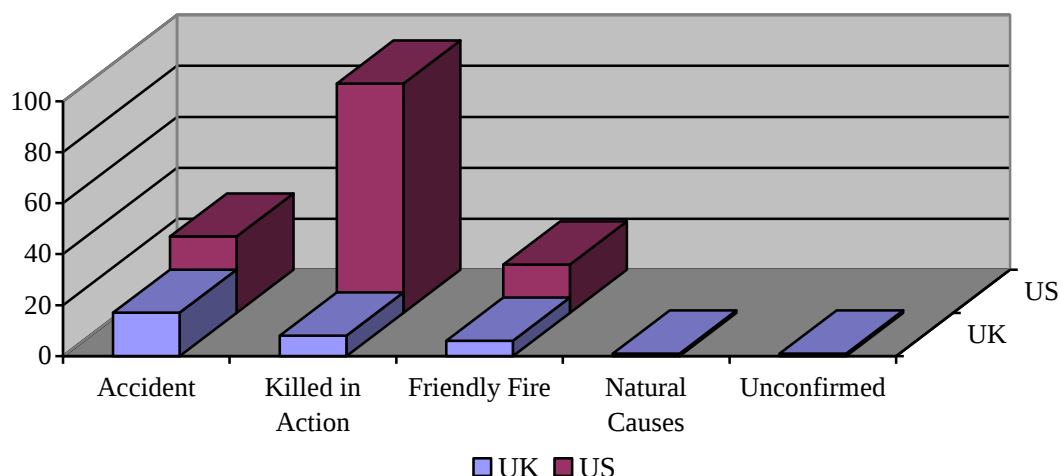
légicsapásokat hajtottak végre, a katonai műveletek beindulása előtt ez a tevékenység különösen intenzívvé vált.

5. Az AH-64 (Apache) helikopterek a harci tapasztalatok szerint további fejlesztést igényelnek a páncélvédettség terén, mert egyet kézifegyverrel lőttek le az irakiak és további 30-at kézifegyverekből kilőtt lövedék talált el.

6. A manőverező robotrepülőgépek, valamint a precíziós bombák a sokkolás és a megfélemlítés eszközei voltak. Az Öböl-háborúban hat hét alatt 9 250 db precíziós bombát vetettek be, míg az iraki háborúban négy hét alatt 18 ezer precíziós bomba került alkalmazásra. A manőverező robotrepülőgépek közül az Öböl-háborúban 300 db-ot, míg az iraki műveletekben 800 db-ot alkalmaztak.

7. Első alkalommal került sor a hadászati támadó repülőgépek és a manőverező robotrepülőgépek egyidejű alkalmazására. A manőverező robotrepülőgépeket a GPS képesség kifejlesztésével korszerűsítették, ennek eredményeképpen 2%-os hibával üzemeltek. A fejlesztés további iránya a repülés közbeni irányváltás (pályamódosítás) megvalósítása, az olcsóbb lőszer előállítás és az önmegsemmisítő képesség kifejlesztése.

8. A pilóta nélküli felderítő repülőgépek tíz típusát jó eredménnyel használták fel. 15 Predator állandóan a levegőben tartózkodott (ez az Egyesült Államok rendelkezésre álló készletének egyharmada) 7 500 méter magasságban – a felhasznált egyéb típusok: Global Hawk, Pointer, Hunter and Shadow, Dragon Eye.

1. ábra UK/US veszteségek az Operations TELIC iraki hadműveletben⁵

9. A pilóta nélküli eszközök felhasználásával és a légierő támadó repülőgépeinek földi célokra történő kombinált rávezetésével valósult meg a légierő városi harcban való alkalmazása. A hadműveletek tapasztalataként megállapítható, hogy a városi hadviselés légi támogatása

⁵ 23rd International Symposium on Military Operational Research, 29 August – 1 September 2006

megvalósítható, de csak erre a célra kifejlesztett fegyverrendszerekkel. Feltétlenül szükség van azonban a célok szárazföldi erők által történő megjelölésére. A csapások kiváltásához "rugalmasabb" löszerekre és a robotfelderítés megvalósítására van szükség, hogy a célmegjelöléskor a saját erők ne keveredjenek harcba.

10. A légierő és a szárazföldi erők közötti tevékenységek koordinálására és az összeköttetésre Katarban az USCENTCOM⁶ bázisán egy 18 fős Légi Koordinációs Részleg került felállításra.

Afganisztán

Az Afganisztánban folyó katonai műveletek előkészítése és végrehajtása számos problémát vetett fel, amelyek közül a jelentősebbeket az alábbiakban lehet összefoglalni.⁷

1. Az afganisztáni műveletek során minden tekintetben a szélsőségek jellemzőek, extrém forróság és hideg, magashegyi és sivatagi körülmények, hirtelen változó klimatikus viszonyok stb., amelyek rendkívül megterhelik a műveletekben résztvevőket.

2. A közlekedési infrastruktúra hiányából adódóan a támogatás és utánpótlás nehézkes, az ellenséges erők/csoportok folyamatos akciói, rajtaütései miatt pedig egyre kockázatosabb. Az erők különböző helyszíneken, adott esetben igen kis létszámú csoportokban (különleges műveleti erők) változó intenzitású harci cselekményekben tevékenykednek, az erők azonnali áthelyezésének szükségessége, a légi mobilitás iránti igény jelentősen megnövekedett.

3. A nagy távolság és a valóságos helyzet pontos ismeretének hiánya gondot okoz a célok felderítése, a légicsapások és tűzérségi tűz kiváltása, a közvetlen légi támogatás valamint más harcászati szintű feladatok megoldása terén.

4. A szárazföldi erők nem összefüggő arcvonalon és harcrendben, sávhatárok között hajtják végre a harcadataikat, a harcérintkezés terepszakaszainak kijelölése, a műveletek folyamatosan változó intenzitása, a pontatlan helymeghatározás nehezíti a közvetlen légi támogatás feladatainak tervszerű és hatékony végrehajtását.

5. Az al-Kaida és a tálib erők rugalmasságát biztosítja, hogy nincs szükségük nagy, bonyolult infrastrukturális bázisokra, csupán olyan kisméretű épületekre és rejtékhelyekre, ahol a fegyvereiket tárolják és a robbanóanyaggal és más eszközökkel végrehajtandó akciókat előkészítik, ezért a precíziós csapásmérés képessége a hadszíntéri műveletek során nélkülözhetetlen.

6. Az „Operation ENDURING FREEDOM”⁸ művelet során bekövetkezett baráti tűz okozta veszteség miatt a USJFCOM⁹ a szárazföldi erők közvetlen légi támogatását hatástalannak és összehangolatlannak minősítette – ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a műveletek végrehajtása a szárazföldi erők közvetlen légi támogatása nélkül lehetetlen.

⁶ Unated States Central Command – Az Egyesült Államok Központi Parancsnoksága

⁷ SOF on the Contemporary Battlefield, Military Review, Maj-Jun 2006

⁸ Tartós Szabadság Hadművelet

⁹ Unated States Joint Forces Command – Az Egyesült Államok Egyesített Parancsnoksága

7. Afganisztánban hosszan elhúzódó tevékenységgel kell számolni, ezért a nemzetek összefogása elengedhetetlenül szükséges a további műveletek végrehajtása, az ország helyzetének stabilizálása érdekében.

JTAC¹⁰ MoA¹¹

Az „Operation ENDURING FREEDOM” végrehajtása során a 2006. szeptember 4-én bekövetkezett baráti tűzben Pte. Mark Anthony Graham életét vesztette, több katona súlyosan megsérült. A USAF¹² A-10 Thunderbolt köteléke feltételezhetően tévedésből ellenséges csoportként azonosította, majd tüzet nyitott a tálib felkelők feltartóztatására kirendelt erőkre, melynek során a kanadai olimpikon belehalt sérüléseibe. Az eset széles sajtónyilvánossága, az iraki és afganisztáni műveletek tanulságai, a különböző szabványok nemzetenkénti eltérő értelmezése és alkalmazása arra késztették a Pentagon¹³ illetékeseit, hogy vizsgálják felül az előretolt repülésirányítók minősítésének minimum követelményeit, a vonatkozó szabványokat. Az USA haderőnemei előretolt repülésirányítói minősítésének egységesítésére kiadott JTAC MoA alapján megkezdődött a vonatkozó STANAG-3797 felülvizsgálata, melynek főbb változásai (követelményei) a következők:

- megszűnt a korábbi hármas minősítés (UT-LCR-CR¹⁴), helyébe a Certified¹⁵ és Qualified¹⁶ lép;
- minimum 12 rávezetés a kezdeti kiképzéshez, melyből:
 - minimum 8 rávezetés CAS¹⁷ repülőeszközzel;
 - minimum 2 rávezetés éles vagy gyakorló fegyverzettel;
 - minimum 2 rávezetés éjszaka;
- minimum 12 rávezetés évente a jártasság fenntartásához, melyből:
 - minimum 6 CAS repülőeszközzel;
 - minimum 1 rávezetés éles vagy gyakorló fegyverzettel;
 - minimum 2 rávezetés éjszaka.

A MAGYAR HONVÉDSÉG AMBÍCIÓ SZINTJE¹⁸

A Magyar Honvédségnek képesnek kell lennie a feladatok teljes spektrumában – a magas intenzitású harci műveletektől az alacsony intenzitású béketámogató és válságkezelő műveletekig bezárólag – tevékenykedni. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 70. § (1)

¹⁰ Joint Terminal Attack Controller – a FAC (Forward Air Controller – Előretolt Repülésirányító) új definíciója

¹¹ Memorandum of Agreement – Egyetértési Megállapodás

¹² United States Air Force – Az Egyesült Államok légierije

¹³ Az Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma

¹⁴ Under Training-Limited Combat Ready-Combat Ready

¹⁵ Képzett – a korábbi LCR-nek felel meg

¹⁶ Minősített – nappal és éjszaka hadrafogható

¹⁷ Close Air Support – közvetlen légi támogató

¹⁸ Miniszteri irányelvek a védelmi tervezéshez 2009-2018 85/2007. (HK 16.) HM utasítás

bekezdésben foglalt feladatai végrehajtására is figyelemmel, képesnek kell lennie – a magyar külpolitikai törekvésekhez igazodva – az ország határain kívül folytatott műveletekben egyidejűleg:

- egy dandár méretű erő hat havi harci, és egy zászlóalj méretű erő tartós (hat hónapon túli) nem harci körülmények közötti alkalmazására;

vagy

- egy zászlóalj méretű erő tartós (hat hónapon túli) harci, és egy zászlóalj méretű erő tartós (hat hónapon túli) nem harci jellegű tevékenységére.

A tervezés során az alábbiakat kell figyelembe venni:

- A Magyar Honvédség, illetve alegységei, egységei katonai feladatokat önállóan nem, hanem minden esetben valamilyen együttműködésben (szövetségi, EU-s, koalíciós) hajt végre;
- A Magyar Honvédségnek képesnek kell lennie a műveletek teljes spektrumában – a magas intenzitásútól az alacsony intenzitásúig, a harci műveletektől a válságkezelő és béketámogató műveletekig bezárólag – feladatot végrehajtani;
- Dandár szintű műveleti részvétellel maximum hat hónap időtartamban a NATO földrajzi területén vagy annak szomszédságában kell számolni;
- Zászlóalj és alacsonyabb szintű műveleti részvétellel – rotációval, maximum 6 ezer km távolságban – egy időben legfeljebb négy földrajzi helyszínen lehet számolni.

A műveletekben részt vevő alegységek logisztikai ellátásához szükséges képességek meghatározásánál figyelembe kell venni a többnemzeti megoldásokat.

A FELKÉSZÍTÉS HELYZETE

A haderő átalakítás eredményeként Előretolt Repülésirányító Csoportja (ERICS) került megalakításra az MH 86. Szolnok Helikopter Bázis alárendeltségében. A felajánlásoknak megfelelően a csoport külön terv szerint folytatja felkészülését és kiképzését az alaprendeltetésből adódó feladatai végrehajtására. A felkészítés az alábbi követelmények alapján történik:

- Harctéri irányító tisztek:
 - fizikai felkészítés;
 - általános lökiképzés;
 - tereptan;
 - harcászat;
 - idegen hadsereg ismeret;
 - harctéri irányítás szakképzés;
 - túlélő kiképzés;
 - Force Protection¹⁹ ismeretek;

¹⁹ Erők megóvása

- nyelvi felkészítés;
 - ejtőernyős felkészítés;
 - összekovácsolás.
- Híradó kezelő és harcjármű vezetők:
- fizikai felkészítés
 - általános lökiképzés;
 - tereptan;
 - harcászat;
 - idegen hadsereg ismeret;
 - harcjármű vezető szakkiképzés;
 - híradó szakkiképzés;
 - túlélő kiképzés;
 - Force Protection ismeretek;
 - nyelvi felkészítés;
 - ejtőernyős felkészítés;
 - összekovácsolás.

A csoport felkészítése a jóváhagyott terveknek megfelelően folytatódik, az L-39 és Mi-24 repülőeszközök alkalmazásával végrehajtott rávezetések megkezdése jelentős előrelépést jelentett a gyakorlati felkészítésben. Továbbra is megoldásra vár a csoport harcászati felkészítése, mely az új STANAG alapján csak minősített oktatókkal, akkreditált kiképző központtal rendelkező tagállamban lehetséges.

A NATO SZAKÉRTŐI CSOPORT LÁTOGATÁSÁNAK TAPASZTALATAI

A NATO ACT²⁰ MH Nemzeti Összekötő Képviselő kezdeményezésére az ACT és a USJFCOM vizsgálja a JTAC/FAC képesség kialakításának rövid és hosszú távú lehetőségeit. A magyarországi lehetőségek és körülmények feltérképezésére 2008. augusztus 17-23. között az ACT és a USJFCOM közös szakértői tanácsadó csoportja látogatást tett Magyarországon. A program folyamán a szakértői csoport tájékozódott a Magyar Honvédség feladatrendszeréről és ambíció szintjéről, a NATO felajánlások helyzetéről valamint az ERICS felkészítéséről. A szakértői csoport tagjai előadást hallgattak a következő témákban:

- az MH 86. Szolnok Helikopterbázis szervezeti felépítése, az ERICS helyzete, az eddig végrehajtott kiképzési feladatok, tanfolyamok;
- a Mi-24 harci helikopterek lehetőségei, felhasználásuk az ERICS felkészítés területén (elméleti és gyakorlati);

²⁰ Allied Command of Transformation – Szövetséges Transzformációs Parancsnokság

- az MH 34. Különleges Műveleti Zászlóalj szervezeti felépítése, a JTAC/FAC képesség jelenlegi helyzete a zászlóaljnál;
- a tüzérség felépítése az MH Összhaderőnemi Parancsnokság (MH ÖHP) alárendelt katonai szervezeteinél, a JTAC/FAC képesség jelenlegi helyzete;
- az MH Központi Gyakorló- és Lőtér felépítése, feladata és lehetőségei a kiképzés kiszolgálásában;
- az MH PBRT felépítése, fő feladatai, lehetőségei a kiképzés kiszolgálásában;
- az MH 59. Szentgyörgyi Dezső Repülőbázis szervezeti felépítése, az L-39 gyakorló és a JAS-39 Gripen harcászati repülőgép lehetőségei, CAS felkészítés jelenlegi helyzete.

A szakértői csoport előadásokat tartott a JTAC/FAC műveleti alkalmazása, az alapvető eszközök és felszerelések, illetve a kiképzés, a felkészítés és a vonatkozó dokumentumok témakörében Szolnokon, Székesfehérváron és Kecskeméten. Az egyhetes látogatás befejezéseként a szakértői csoport a szerzett tapasztalatok alapján összefoglaló előadást tartott 2008. augusztus 22-én Budapesten a HM Hadműveleti és Kiképzési Főosztály (HM HKF) által szervezett szakértői megbeszélésen. A megbeszélésen részt vettek a HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség (HM FLÜ), a HM Védelmi Tervezési Főosztály (HM VTF) és a HM Haderőtervezési Főosztály (HM HTF) valamint az MH ÖHP szakemberei is. A tapasztalatok az alábbiak szerint összegezhetők:

- a felkészítés tematikája megfelelő, összhangban van a JTAC MoA/STANAG-3797 követelményeivel;
- a gyakorlati felkészítésben folytatni kell az L-39 gyakorló repülőgépekkel és Mi-24 harci helikopterekkel történő rávezetéseket;
- az állomány kiképzéséhez, a megszerzett jártasság fenntartásához meg kell kezdeni és folytatni kell a JAS-39 Gripen állomány levegő-föld kiképzését;
- az ERICS állomány kiképzéséhez soron kívül be kell szerezni a hiányzó felszereléseket és technikai eszközöket;
- ki kell alakítani egy JTAC kiképző központot, amely közép- és hosszútávon regionális kiképző központtá fejlődhet.

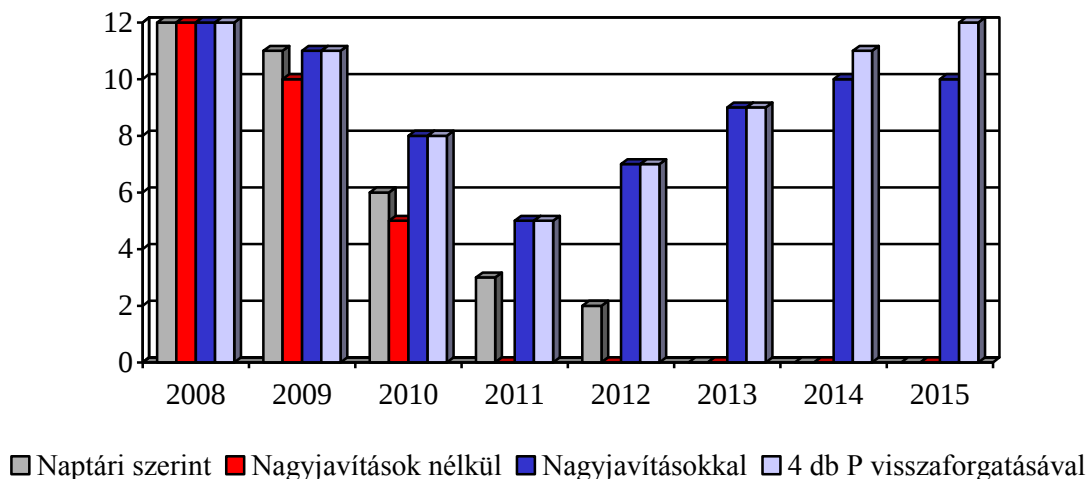
TÉNYEK – ÖSSZEFÜGGÉSEK

A hadszíntéri műveletek tapasztalatai egyértelműen azt mutatják, hogy a szárazföldi műveletek végrehajtása közvetlen légi támogatás nélkül lehetetlen. A JTAC szükségessége egyre alacsonyabb szinten, század, szakasz, sőt egyes esetekben (SOF²¹ műveletek, OMLT²²) raj (különleges műveleti csoport) szinten jelentkezik. Figyelemmel a Magyar Honvédség előtt álló feladatokra, a Magyar Honvédség ambíció szintjére, a NATO szakértői csoport rövidtávon 37, hosszútávon 46 JTAC (a

²¹ Special Operation Forces – különleges műveleti erők

²² Operational Mentor Liaison Team

jelenleg meglévő többszöröse) rendszeresítését tartja szükségesnek. A felkészítéshez és kiképzéshez, a megszerzett jártasság fenntartásához szükség van gyakorló és harci repülőgépekre és harci helikopterekre, a levegő-föld képesség megléte elengedhetetlen. A MiG-29 harcászati és L-39 gyakorló repülőgépek ez év végén kivonásra kerülnek a Magyar Honvédség hadrendjéből. Más összefüggésben: a Gripen Bérleti Szerződés korlátai miatt a kieső repülőeszközöket/repülési időt pótolni kell.

2. ábra A Mi-24 harci helikopterek helyzete

A Mi-24 harci helikopterek (a szükséges nagyjavítások és korszerűsítések tervszerű végrehajtásával) 2021-2024-ig rendszerben tarthatók – 2009-ben nagyjavítás és korszerűsítés forráshiány miatt nem tervezett, a további nagyjavítások és korszerűsítések költségfedezete kérdéses. A Magyar Honvédség válaszút előtt áll. Meggyőződésem, hogy nincsenek egyszeri történések, csak ok-okozati összefüggések léteznek, melyek jól leírható folyamatokat eredményeznek. A koncepció valahol ott jelenik meg, ahol felismerik az összefüggéseket, s irányítják a folyamatokat. A Magyar Honvédség nemzeti és vállalt szövetségi feladatai teljesíthetősége érdekében dönteni, cselekedni kell.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] DEÁK JÁNOS: Napjaink és a jövő háborúja, HADTUDOMÁNY-HADÜGY, XV. évfolyam 1. szám, 2005. március
- [2] RESPERGER ISTVÁN: Az „IRAKI SZABADSÁG HADMŰVELET” 2003., Tanulmány, Budapest-Hamburg, 2003
- [3] KISS-BENEDEK JÓZSEF: Az iraki háború tanulságai, Bolyai Szemle, 2003. XII. évfolyam 3. szám
- [4] Miniszteri irányelvek a védelmi tervezéshez 2009-2018 85/2007. (HK 16.) HM utasítás
- [5] A Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiája 2073/2004. kormányhatározat
- [6] Az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének stratégiai koncepciója, 1991
- [7] A Magyar Honvédség légierő doktrínája, MH LEP, 2004
- [8] <http://www.mod.uk/DefenceInternet/FactSheets/OperationsInIraqBritishFatalities.htm>.